

شیوه‌نامه
برگزاری کرسی‌های
آزاداندیشی

❁ مقدمه

آزاداندیشی مفهومی است به مثابه یک فرهنگ و یک گفتمان. فرهنگی که باتکیه برگفت و گو و عقلانیت جامعه را از مرداب سکوت و جمود و گرداب هرزه‌گویی و کفرگویی به طریق سومی رهنمون می‌سازد و با محیطی جدید برای رشد و بالندگی آشنا می‌کند و جزاز این راه نمی‌توان به پیشرفت واقعی در فرهنگ و اندیشه و علم دست یافت.

در این میان کرسی آزاداندیشی بازیگری اصلی و عنصری تعیین کننده است. کرسی آزاداندیشی محفلی است برای گفتگوی آزادانه حول موضوعات مختلف. محفلی که با تمسک به آن حاکمیت فرهنگ آزاداندیشی محقق می‌گردد. دو مولفه اصلی شکل دهنده کرسی آزاداندیشی در دانشگاه‌ها محوریت دانشجویان در اظهار نظر و حاکم بودن فضای منطقی و عقلانی است. هر محفلی که در آن دانشجویان بتوانند حول یک موضوع مشخص با یکدیگر و در یک فضای آزاد، منطقی و اخلاق مدار، گفتگو کنند، مصداقی از یک کرسی آزاداندیشی است.

براین اساس، کرسی آزاداندیشی را نباید محصور در یک قالب خاص دانست. مناظره های تخصصی و غیر جنجالی، میزگرد های دانشجویی، تربیون های آزاد، حلقه های نقد و گفتگو، گعده های دوستانه در دانشکده و خوابگاه، کلاس های درس، و حتی محیط های مکتوب و مجازی و به طور کلی هر محفل گفتگویی می تواند مصداقی از کرسی آزاداندیشی باشد.

بر اساس آنچه گفته شد، برای تبدیل شدن آزاداندیشی به فرهنگ، کرسی های آزاداندیشی به عنوان یک وسیله، باید در موضوعات و قالب های مختلف پی در پی برگزار شود تا به گفتمان غالب فضای نخبگانی کشور تبدیل شود.

شیوه نامه ی برگزاری کرسی های آزاداندیشی به بیان شیوه های مختلف برگزاری کرسی های آزاداندیشی می پردازد. طبیعی است که بسیاری از برنامه هایی که برگزاری آن ها در فضای دانشگاه مرسوم بوده است از قبیل تربیون آزاد، مناظره دانشجویی و... در صورت دارا بودن مولفه های آزاداندیشی که در بالا ذکر شد، کرسی آزاداندیشی محسوب می شوند.

لازم به ذکر است تمامی مدل ها و قالب هایی که در این شیوه نامه ذکر می شود، به صورت واقعی در دانشگاه ها تجربه شده است.

نکته ی آخر اینکه کرسی های نظریه پردازی از مورد بحث این نوشتار خارج است. چرا که هدف و رسالت، مخاطب و همچنین متولی آن ها با کرسی های آزاداندیشی کاملاً متفاوت است.

قالب‌های برگزاری کرسی

❁ ۱. گفتگوی آزاد دانشجویی

این برنامه شباهت زیادی به تربیون آزاد دارد اما ساختارمندانه و منطقی. در این برنامه همه‌ی افراد می‌توانند برای اظهار نظر ثبت نام کنند و در مدت زمان مساوی به اظهار نظر درباره‌ی موضوع جلسه بپردازند.

➡ مدیریت جلسه

یک نفر مسئول ثبت نام که در بین حضار است، داوطلبینی که قصد صحبت دارند را ثبت نام کرده و نام آن‌ها را به مجری برنامه می‌دهد. مجری نیز با رعایت نوبت، افراد را برای صحبت به جایگاه دعوت کرده. مجری وظیفه دارد در صورت خارج شدن از موضوع اصلی به افراد تذکر دهد. در واقع باید سیر بحث هدایت شود. طبیعتاً مجری باید روی موضوع مورد بحث، تسلط نسبی داشته باشد.

📌 موضوع

در این جلسات باید بر روی موضوعات عمومی صحبت کرد. موضوعات عمومی شامل کلیه موضوعات فکری، سیاسی، فرهنگی، اجتماعی و اقتصادی است که به همه دانشجویان مرتبط می شود و همه می توانند درباره آن اظهار نظر کنند.

📌 ایده های جانبی:

۱- استفاده از نرم افزار مدیریت زمان و نمایش زمان صحبت هر فرد.

گفتگوی دوستانه دانشجویی

روابط دختر و پسر

صف گفتگو:

نام خانوادگی و نام

موضوع بحث و

نماد قلم

نام	امیر علی اکبری
رشته	مهندسی کامپیوتر
مقطع	کارشناسی ۸۸

5:00

به کرسی های آزاد اندیشی خوش آمدید

۲- استفاده از برگه نظر سنجی برای صحبت کنندگان و ارسال نتایج آن برای افراد.

فرم نظرخواهی از حاضرین در برنامه گفتگوی آزاد دانشجویی

ضمن تشکر از حضور و همراهی شما؛ لطفاً با پر کردن جدول زیر (اختصاصی نمره‌ای بین ۱ و ۵ در هر شاخصه به هر گفتگوکننده، باری‌گر گفتگوکنندگان در شناسایی نقاط ضعف و قوت شان باشید. نمره‌ی نهایی هر گفتگوکننده از دیدگاه حاضرین، به همراه پیشنهادات خاص حاضرین برای وی، به طور خصوصی - در اختیار وی قرار می‌گیرد. تشکر...

ردیف	نام گفتگوکننده	میزبانی و مدیریت	موضوع و محتوا	روش بیان و شیوه	پیشنهاد خاص به گفتگوکننده
۱					
۲					
۳					
۴					
۵					
۶					
۷					

میانگین کل گفتگوکنندگان	نمره شما	شاخصه
۴،۵۸	۳،۸۸	رعایت ادب و شئون اخلاقی
۳،۳۸	۲،۶۳	مستند و مستدل بودن صحبت‌ها
۳،۳۵	۲،۸۸	مفید و نو بودن صحبت‌ها
۳،۴۱	۳،۰	مرتبط بودن صحبت‌ها و پرهیز از حاشیه‌روی
۳،۳۸	۳،۱۳	روان بودن و جذابیت صحبت
	۲	تعداد دفعات صحبت
۳،۶۲	۳،۱۰	میانگین کل امتیازات

۳- نمایش اهم مباحث مطرح شده بر روی صفحه نمایش به صورت تیتروار

❧ مکان برگزاری

این برنامه را می توان در آمفی تئاتر و مسجد برگزار کرد. برگزاری این برنامه در فضای آزاد و یا صحن دانشگاه ممکن است تداعی کننده ی تربیون های آزاد و هیجانی باشد و نظم و منطق مطلوب، بر آن حاکم نشود.

❧ امتیازات

در این برنامه مشارکت دانشجویان بسیار بیشتر است و همه ی افراد می توانند اظهار نظر کنند و فرصتی برای محک زدن فکر و نظر بدنه ی دانشجویان است. همچنین اغلب دانشجویان برای اظهار نظر در جلسات پر جمعیت استرس دارند. این جلسات تمرینی است برای رفع این استرس.

❧ ۲. مناظره دانشجویی

در مناظره، موضوع گفتگو، یک موضوع دوقطبی است که بین دو موضع، مورد بحث و واکاوی قرار می گیرد. هر طرف از مناظره می تواند یک نفر یا چند نفر باشد. باید دقت داشت که این دوقطبی شدن، اخلاق و منطق حاکم بر جلسه را تحت الشعاع قرار ندهد. در این برنامه به دلیل اینکه افراد بحث کننده محدود هستند، بحث ها بهتر شکل می گیرد و کیفیت گفتگو بالاتر خواهد بود. در این برنامه می توان از نظرات سایر دانشجویان نیز بهره برد. به این صورت که بخشی از زمان پایانی جلسه به گفتگوی آزاد دانشجویان اختصاص داده شود و یا اینکه در اثنای مناظره، به

اقتضای محل بحث، فرصت صحبت کردن و اظهار نظر حضار نیز فراهم شود.

❖ مدیریت جلسه

مجری در این برنامه باید در ضمن تذکرات آیین نامه ای، از چارچوب بحث مراقبت کند و افراد را از حاشیه رفتن و پراکنده گویی برحذر دارد.

❖ موضوع

در این جلسات درباره موضوعات عمومی بحث کرد. اما می توان بحث های جزئی تر و تخصصی تر را نیز بسته به سطح مناظره کنندگان، ذیل بحث های عمومی مطرح کرد. از نرم افزار مدیریت زمان و نظرسنجی، در این مدل نیز می توان استفاده نمود.

❖ ۳. میزگرد دانشجویی

معمولا میزگردهای متداول در فضای دانشگاه، مختص به اساتید است و کمترین برنامه در بین دانشجویان و با استفاده از خود دانشجویان استفاده می شود. در حالیکه اجرای این الگو، برای دانشجویان نیز می تواند جذابیت داشته و به هویت بخشی آن ها کمک کند. در این الگو، موضوع گفتگوبه بیش از دو موضع شکسته شده و از جوانب بیشتری مورد بررسی قرار می گیرد. ویژگی اصلی این مدل، منطقی تر و آرام تر شدن فضای جلسه نسبت به مدل های دوقطبی و مناظره ای است. برای

موضوعات تخصصی مناسب تر است. به عنوان مثال در شرایطی که برگزاری مناظره منجر به ایجاد تشنج و کشمکش می شود، با برگزاری میزگرد و دعوت از افراد مختلف، این فضا متعادل می شود و از هیجان افراد برای مخالفت و یا موافقت با یک شخص یا موضع خاص کاسته می شود.

➤ مدیریت جلسه

مجری در این مدل، باید ضمن مواردی که در مدل های بالا ذکر شد، تلاش کند همه ی افراد در بحث مشارکت کنند و بحث دوطرفه نشود.

➤ موضوع

در این مدل، هم مباحث عمومی دانشجویی قابل طرح است و هم موضوعات تخصصی تر.

❁ ۴. کرسی نقد

این قالب شباهت زیادی به گفتگوی آزاد دارد. با این فرق که در این قالب، گفتگو حول نقد یک نظریه یا یک کتاب یا یک فیلم مشخص انجام می شود. به عنوان مثال از یک هفته قبل از برنامه، یک کتاب معرفی می شود، خلاصه ای از کتاب در اختیار همگان گذاشته می شود و در حین جلسه، دانشجویان این کتاب را نقد می کنند و به چالش می کشند. و یا اینکه یک فیلم پخش می شود و بعد از پخش فیلم، توسط خود دانشجویان نقد می شود.

ویژگی اصلی این مدل علاوه بر تخصصی‌تر شدن فضای گفتگو، ایجاد امکان نقد نظریه‌های رایج علمی در حوزه‌های مختلف علوم انسانی و دیگر حوزه‌ها می‌باشد.

❖ مدیریت جلسه

مجری برنامه باید کارشناس باشد. به طوری که بتواند موضوع مورد نقد را به دانشجویان ارائه دهد و برای آن‌ها تشریح کند. بدیهی است که کارشناس برنامه باید بی‌طرفی خود را نسبت به موضوع مورد بحث نشان دهد.

❖ ۵. کرسی مطالبه‌گری

یکی از ارکان اساسی جمهوری اسلامی، مشارکت مردم در حاکمیت است. این مشارکت مصادیق مختلفی دارد که یکی از آن‌ها حرف زدن و اظهار نظر درباره مسائل کشور است. اینکه دانشجویان بینند یک تربیونی وجود دارد که می‌توانند حرف‌هایشان را درباره مسائل اساسی کشور و حتی مسائل دانشگاه خودشان مطرح کنند، این احساس مشارکت در وجودشان تقویت می‌شود.

از طرفی، مطالبه‌گری و حساس بودن به مسائل کشور، یکی از رسالت‌های دانشجویان است. او به دلیل آزادی و نداشتن روحیه‌ی محافظه‌کاری، می‌تواند مطالبات مردم را فریاد بزند و به عنوان نماینده مردم، مسئولین را در قبال وظایف و تعهداتشان بازخواست کند.

کرسی مطالبه‌گری قالبی است جهت تحقق اهداف مذکور. در این مدل، موضوع کرسی، نقد عملکرد یکی از مسئولین دانشگاهی یا یکی از مسئولین کشور است.

در واقع برگزاری این مدل از آزاداندیشی یک گام مثبت در جهت تحقق آرمان آزاداندیشی و آن هم ترویج روحیه -ی نقدپذیری است.

📌 مدیریت جلسه

در ابتدای این جلسه، مجری مساله ی مورد بحث را طرح می کند. سپس دانشجویان به صورت آزاد، نظرات و سوالات خود را بیان می کنند و پس از آن مسئول یا مسئولین مدعو، پاسخ و نظرات خود را بیان می کنند. باید دقت داشت که جلسه باید صریح باشد و جنبه ی تشریفاتی پیدا نکند.

📌 گستره ی موضوعات

علاوه بر مسائل کلان کشور، مسائل صنفی و دانشجویی مربوط به دانشگاه می تواند مورد بحث قرار گیرد. همچنین موضوعات تخصصی نیز می تواند در این جلسات مطرح شود. به عنوان مثال در رشته های فنی، مسائل مربوط به ارتباط صنعت و دانشگاه و فناوری های نوین، با حضور مسئولین و اساتید دانشگاه و دانشجویان بررسی شود.

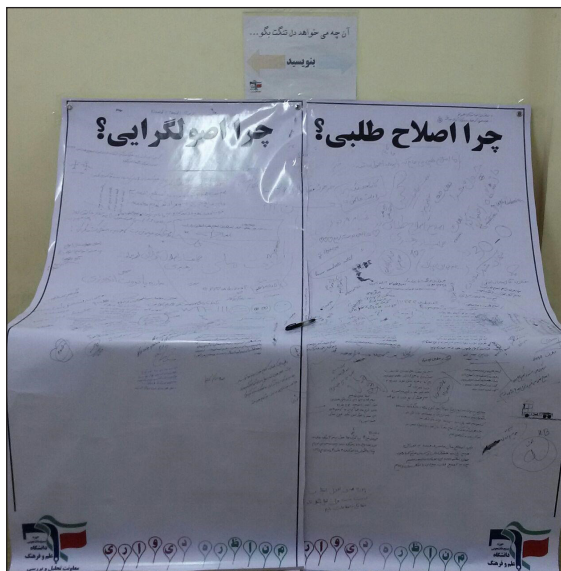
❁ ۶. کرسی مکتوب

کرسی مکتوب انواع و اقسام بسیار متنوعی دارد که در ادامه به چند نمونه از آن اشاره می شود.

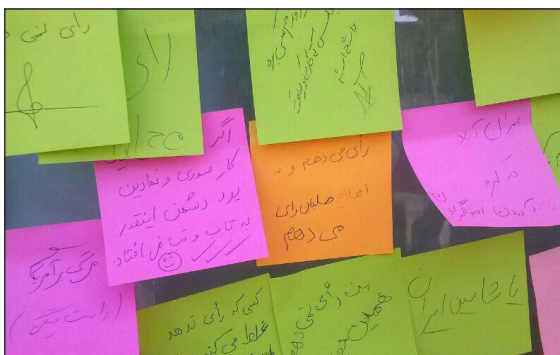
❁ ۶.۱. مدل های عمومی: مدل هایی که در آن، همه می توانند اظهار نظر کنند؛

❁ ۶.۱.۱. دیوار جیغ: در این نمونه یک بورد، بنر سفید و... در محل

عمومی قرار داده می‌شود و بالای آن یک سوال نوشته می‌شود. همه‌ی افراد می‌توانند بر روی این صفحه‌ی بزرگ نظروپاسخ خود را بنویسند.

۶،۱،۲. برچسب های رنگی: سوال در یک مورد نوشته می شود و نظرات در برگه های جداگانه نوشته شده و چسبانده می شود.

۶،۱،۳. صندوق نظر سنجی: می توان یک سوال یا مساله را طرح کرد و در محل، یک صندوق قرار داد تا افراد پاسخ و نظر خود را درون آن بیندازند. سپس نظرات به نمایش گذاشته شود. این مدل دارای نظم و انسجام بیشتری خواهد بود.

۶،۲. مدل های غیر عمومی: در این مدل ها همه ی افراد نمی توانند اظهار نظر کنند، بلکه تضارب آراء بین دو یا چند نفر خواهد بود.

۶،۲،۱. مناظره بین دو یا چند نفر صورت می گیرد و مشروح آن به صورت فیلم یا نشریه منتشر می شود.

۶،۲،۲. نشریه: دو یا چند نظر مقابل هم، در یک نشریه به طور مساوی مطلب می دهند و مخاطب در یک نشریه تمام نظرات را می بیند.

۶،۲،۳. یک مورد که فقط دو نفر می توانند در آن مطلب بگذارند.

نفر اول نظرش را روی بورد می نویسد. نفر دوم فرصت دارد تا پاسخ دهد. دوباره نوبت نفر اول می شود. به این ترتیب بورد به تدریج کامل می شود. این روش ممکن است چند هفته به طول بینجامد.

❁ ۷. جلسات گفتگوی تخصصی کوچک (پاتوق گفتگو)

✎ مخاطب

این جلسات به صورت غیر علنی برگزار می شود و تعداد شرکت کنندگان آن حداکثر ۱۵ نفر می باشد. که شامل ۲ گروه (حداکثر ۳ نفره) با دیدگاه‌های متفاوت به عنوان ۲ طرف بحث و ۷-۸ نفر (از طیف‌های مختلف) به عنوان بیننده‌ی بحث می باشد. به زبان ساده تر چند نفر دور هم جمع می شوند و به صورت چهره به چهره و بی حاشیه گفتگو می کنند.

✎ موضوع

معمولاً در موضوعات سیاسی، بحث‌ها به جنجال و اختلاف کشیده می شود. به همین خاطر باید موضوعات مبنایی و فکری انتخاب شود تا در فضایی کاملاً منطقی و عقلانی بحث صورت گیرد.

✎ مکان برگزاری

این برنامه می تواند در کلاس، سالن جلسات، دفتر تشکل و یا محیط آزاد برگزار شود.

طبیعی است افرادی باید انتخاب شوند که از نظر فکر و تحلیل قوت داشته باشند تا بتوانند بحث علمی و مفیدی داشته باشند. همین جلسه بهانه ای است تا دانشجویان به سمت مطالعه و تعمیق فکر بروند تا بتوانند در بحث ها شرکت کنند.

مزیت‌ها

برای برگزاری این جلسات نیازی به جمعیت حضار نیست و دغدغه عدم مشارکت اصلا وجود ندارد. افراد مشارکت کننده در بحث نیز از طیف های فکری گوناگون دعوت می شوند و به آن ها اطمینان داده می شود که جلسه، صرفا گفتگوی صمیمانه است و هیچ تبعاتی در پی نخواهد داشت. همچنین به علت کم جمعیت بودن، فضا بسیار منطقی تر خواهد بود و بحث کنندگان به دنبال غلبه ظاهری بر نظر مخالفشان نیستند، بلکه به دنبال بحث منطقی هستند. دیگر اینکه هیچ هزینه و کار سنگین اجرایی ندارد. طبیعی است که اینگونه جلسات به علت بی حاشیه بودن، معمولا با مخالفت و مانع تراشی مسئولین دانشگاه مواجه نخواهد شد.

برگزاری مستمر این جلسات علاوه بر ارتقای سطح فکری دانشجویان می تواند منجر به جذب دانشجویان فکری از طیف های مختلف و نزدیک شدن قلوب و اذهان شود.

۸. ساماندهی گفتگوهای غیر رسمی و گعده های دوستانه

برای تحقق آرمان آزاداندیشی، علاوه بر برگزاری جلسات رسمی، باید گفتگوی های غیر رسمی و صمیمانه را نیز ساماندهی کرد. شکل دادن گعده هایی درون خوابگاه ها، دانشکده ها و محیط های دوستانه می تواند به این فضا کمک کند.

در فضای رسمی، کسی که پشت تربیون می رود، باید از موضع رسمی خود دفاع کند تا حیثیت او زیر سوال نرود. حتی اگر مجبور باشد جایی خلاف واقع سخن بگوید. اما در محافل دوستانه و کم جمعیت این آسیب وجود ندارد.

این ایده باید توسط خود دانشجویان اجرا شود. در واقع همه ی افراد، زمان زیادی را مشغول بحث و گفتگو هستند. اما معمولاً از این فرصت ها استفاده نمی شود و به بطالت می گذرد و بحث فراتر از حواشی فلان مسابقه ی ورزشی یا زندگی شخصی فلان بازیگر نمی رود. در صورتیکه همین افراد در مسائل اساسی فکری و اعتقادی و بینشی با هم اختلاف نظر دارند و سوالات و ابهامات فراوانی در ذهنشان وجود دارد. با تشویق دانشجویان می توان به برگزاری این گعده ها کمک کرد. به عنوان مثال برگزاری مسابقه و... پیرامون بحث های خودمانی و...

ایده‌هایی برای برنامه‌های آزاداندیشانه

علاوه بر مدل‌هایی که در بالا به عنوان کرسی آزاداندیشی ذکر شد، مدل‌های فراوان دیگری وجود دارد که شاید تحت عنوان کرسی نگنجد، اما به ترویج این فضا بسیار کمک می‌کند. بلکه در بسیاری از موارد تاثیرگذاری آن‌ها از خود کرسی‌ها بیشتر خواهد بود. در ادامه به برخی از آن‌ها اشاره می‌شود.

❁ ۱. کافه انتخابات

کافه انتخابات یک ایده جامع برای برنامه‌های نزدیک به انتخابات است. گفتگو و آزاداندیشی یکی از برنامه‌های کافه است. تفصیل این طرح در پیوست آمده است.

❁ ۲. چای سیاسی

می‌توان به بهانه‌ی پذیرایی با یک چای دانشجویان را دور یک میز و یا در یک مسیر پررفت و آمد جمع کرد و باب گفتگو و صحبت را باز کرد. خبرخوانی و تیتروخوانی به شیوه‌ی روزنامه فروش‌ها یکی از ایده‌های جذاب در کنار چای سیاسی می‌باشد.

❁ ۳. رادیو گفتگو

نرم افزارهایی وجود دارند که می توانند یک موج رادیویی محلی با بود محدود ایجاد کند و بایک فرکانس موقت در دسترس افراد موجود در محل قرار گیرد. بدین وسیله می توان قالبی نورا پیاده کرد. به این صورت که برنامه ای که در حال برگزاری است را به صورت پخش رادیویی در سطح دانشگاه تبلیغ کرد. و یا اینکه مستقلا برنامه ای رادیویی تولید کرد.

❁ ۴. جلسات پایان نامه

دانشجویان تحصیلات تکمیلی که پایان نامه می نویسند، پس از اتمام پایان نامه و پیش از دفاع، می توانند پایان نامه ی خود را یا حداقل بخشی از آن را در معرض نقد دیگران قرار دهند. برای این کار کافی است که دانشجو، یک جلسه ی نقد برگزار کند و از دانشجویان و اساتید دعوت کند که در جلسه حاضر شوند و مباحثی که او در جلسه ارائه می دهد را نقد کنند. این کار علاوه بر اینکه حقیقتا یک محفل آزاداندیشی است، باعث می شود که ایراد های پایان نامه قبل از اینکه در جلسه دفاع نقد بشود، مشخص شده و اصلاح بشود. البته این کار را می توان در مراحل مختلف انجام پایان نامه - از انتخاب موضوع تا اتمام آن - انجام شود. باید توجه داشت که نقد ها باید علمی و دقیق باشد و از ارائه نظرات غیر کارشناسی و علمی پرهیز شود. اگر اینگونه جلسات متداول بشود، باعث غنی تر شدن پایان نامه ها خواهد شد. زیرا یکی از ضعف های فضای دانشگاه، کاربردی نبودن آن ها برای جامعه و حل مشکلات جامعه می باشد.

این پیشنهاد فقط برای دانشجویان نیست. اساتید نیز باید دانشجویان خود را به اینگونه جلسات ترغیب کنند و از برگزاری آن حمایت کنند.

❁ ۵. کلاس‌های عمومی

همه‌ی دانشجویان باید چندین واحد از دروس معارف و عمومی را بگذرانند. اما معمولاً از این کلاس‌ها استفاده وافی نمی‌شود و علیرغم صرف وقت زیاد دانشجویان و اساتید، سوالات و ابهامات فراوانی در حوزه‌های مختلف برای دانشجویان باقی می‌ماند. این کلاس‌ها نیز یکی از فرصت‌های طلایی برای پیاده کردن قابل‌آزاداندیشی می‌باشد. مشارکت حداکثری دانشجویان در بحث‌ها، باعث می‌شود مباحث مبتلا به و عینی آن‌ها مطرح شود و دروس بسیار کاربردی ترارائه شود. البته این ایده در بسیاری از کلاس‌های درسی تخصصی نیز قابل اجرا می‌باشد که باعث رشد و بالندگی فضای دانشگاه و حرکت به سمت تولید علم می‌شود.

❁ ۶. صندلی‌های پراکنده

گفتگوی آزاد دانشجویی را می‌توان در فضای آزاد انجام داد و با قرار دادن صندلی‌هایی به صورت پراکنده که نماد آراء و نظرات متفاوت است، اشخاص مختلف را روی صندلی‌ها قرار داد و ایشان به گفتگو پیردازند. نمونه‌ی عینی این مدل در برنامه تلویزیونی جیوگی (از شبکه دوم سیما) اجرا شده است.

۷. بحث در فضای مجازی

بحث هایی که در کرسی های آزاداندیشی مطرح می شوند، معمولاً فرصت نمی شود به سرانجام برسد و کامل شود. فضای مجازی بستری مناسب است برای ادامه دادن و پیگیری بحث ها. همچنین می توان مناظراتی کاملاً مجازی شکل داد. اما باید توجه داشت که با مدیریت صحیح گروه بحث، افراد شرکت کننده در بحث و همچنین سیر بحث کاملاً مشخص بوده و نظم حاکم باشد. نکته ی مهم این است که افراد بحث کننده باید در موضوع، کارشناس باشند و گرنه مانند انبوه گروه ها و اجتماعات مجازی دچار هرج و مرج می شود و کار کاملاً بیهوده و بلکه مضری خواهد بود. در صورت مدیریت صحیح و خوب شکل گرفتن بحث ها، می توان مباحث افراد را به صورت محتوای مکتوب منتشر کرد.

در پایان به چند نکته مهم اشاره می شود:

۱- روح حاکم بر همه ی مباحثی که گفته شد این است که از هر ظرفیتی برای ایجاد فضای گفتگو و حرکت به سمت آزاداندیشی استفاده کرد. نباید به قالب های گفته شده بسنده کرد و با خلاقیت خود، مدل بومی و متناسب با دانشگاه خودمان را تولید کنیم.

۲- آنچه که کرسی آزاداندیشی را از برنامه های هیجانی و پرهرج و مرج جدا می کند، حاکم بودن منطق است. یکی از مهم ترین عوامل حاکم بودن منطق، نظم داشتن جلسه است. نکته ی مهم این است که هر برنامه ای که می خواهیم برگزار کنیم، یک آیین نامه ی جامع برای آن تدوین کنیم تا چارچوب و حدود بحث ها مشخص شود. داشتن آیین نامه، هم راه را برای خودمان مشخص می کند و هم مخاطب

احساس می‌کند که این برنامه قاعده مند است و هر کس هر رفتاری خواست نمی‌تواند داشته باشد.

▲ ۳- یکی از مسائلی که برگزار کنندگان کرسی با آن مواجه هستند، مسالهی استاد و داویر برای حضور در کرسی است. اولاً حضور استاد اگر به عنوان جمع بندی مباحث و یا پاسخ به شبهات باقی مانده باشد، این ذبح روح آزاداندیشی است. چرا که جلسه‌ی آزاداندیشی باید کاملاً بی طرفانه باشد. اگر هم به عنوان داوری و امتیاز دهی به مطالب مطرح شده است، باز خلاف آزاداندیشی است. زیرا داور واقعی، عقل و ذهن حضار درون جلسه است و خود شنوندگان باید برای خودشان داوری کنند. (الذین یستمعون القول فیتبعون احسنه). پس نقشی برای استاد در جلسه باقی نمی‌ماند بجز تذکرات آیین نامه‌ای و منطقی و هدایت قالبی بحث‌ها که این کار را هم مجری-کارشناس برنامه می‌تواند انجام دهد. به جای این کار، باید قبل و بعد از جلسه، از اساتید محترم استفاده کرد.

▲ ۴- آنچه که بیشتر از برگزاری یک برنامه‌ی خوب اهمیت دارد، تداوم و استمرار آن است. نباید به برنامه‌ها به عنوان جزیره‌های جداگانه نگاه کرد. بلکه تک‌تک آن‌ها قطعات یک پازل هستند که با وجود هم تکمیل می‌شوند. اگر برای کرسی‌ها نقش آموزشی و تربیتی نیز قائل باشیم- که صد در صد- اینگونه است، وقتی دانشجویان در خلال این گفتگوها رشد می‌کنند که گزاره‌های علمی و معرفتی مطرح شده، در ذهنشان ماندگار شود و این ممکن نیست مگر با استمرار.